

การเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ตลาดนาชุม หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

A Surveillance Prevention and Control of COVID-19 at Na Chum Market Village Moo 3 Pho Sadet Subdistrict Mueang Nakhon Si Thammarat District Nakhon Si Thammarat Province

(Received: December 21,2022 ; Revised: December 30,2022 ; Accepted: December 29,2022)

เฉลิมชัย โปศรี¹

Chalermchai Bosri¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการ 155 คน ประชาชนผู้มาใช้บริการตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ จำนวน 384 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 และ พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Paired t-test

ผลการวิจัย รูปแบบการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ตลาดนาชุม ประกอบด้วย ด้านการจัดการระบบเฝ้าระวังของตลาด ด้านผู้ประกอบการ และด้านผู้รับบริการ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ สถานประกอบการผ่านการประเมิน THAI STOP COVID 2 Plus เพิ่มขึ้น ร้อยละ 41.49 ความตระหนักรู้ และพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล มากกว่าก่อนดำเนินงาน 2.13 คะแนน (95% CI = 1.45 to 1.88, P-value <.001) และ 0.85 คะแนน (95% CI = 0.72 to 0.99, P-value <.001) ตามลำดับ

คำสำคัญ การเฝ้าระวัง, ป้องกันและควบคุมโรค, โรคโควิด-19

Abstract

This research is action research. The objective is to study the results of surveillance, prevention and control of COVID-19 Na Chum Market, Pho Sadet Subdistrict Mueang Nakhon Si Thammarat District Nakhon Si Thammarat Province. The sample group was 155 entrepreneurs, people who came to use the service at Na Chum Market. Pho Sadet Sub-district, 384 people. The research tool was a questionnaire on awareness of COVID-19 infection prevention behavior and universal infection prevention behavior. Descriptive statistics were used to analyze data including frequency distribution, percentage, mean and standard deviation. Inferential statistics include Paired t-test

The results showed that the surveillance model prevention and control of COVID-19 Na Chum Market consists of the management of the market's surveillance system, Entrepreneurship and the service recipient. The result is Business establishments passed the THAI STOP COVID 2 Plus assessment with a 41.49 percent increase in awareness and universal infection prevention behaviors 2.13 points higher than before operation (95% CI = 1.45 to 1.88, P-value

Keywords: Surveillance, Disease Prevention and Control, COVID-19

¹ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสกลุ่มโคโรนา สายพันธุ์ว่า 2019 nCoV อยู่ในตระกูลเดียวกันกับไวรัสที่ก่อให้เกิดโรคซาร์ส (SARS) หรือโรคเมอร์ส (MERS) มีระยะฟักตัวเฉลี่ย 5-14 วัน สามารถแพร่กระจายเชื้อจากคนสู่คนโดยการสัมผัสกับสารคัดหลั่งจากทางเดินหายใจ ผู้ที่ติดเชื้อส่วนใหญ่ไม่แสดงอาการร้อยละ 45 และหากมีอาการมักจะแสดงอาการเล็กน้อยเท่านั้น เช่น ไข้ ไอ น้ำมูก สูญเสียการได้กลิ่นการรับรส เป็นต้น เพียงร้อยละ 10 ที่มีอาการรุนแรงตั้งแต่เกิดภาวะปอดอักเสบ (Pneumonia) จนทำให้เสียชีวิตได้ โดยกลุ่มเสี่ยงที่พบจะมีภาวะปอดอักเสบรุนแรงจนเสียชีวิตได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้มีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง และผู้ที่มีภูมิคุ้มกันบกพร่อง⁽¹⁾

ปัจจุบันแนวโน้มผู้ป่วยมีอาการรุนแรง และอัตราการเสียชีวิตจากโรคโควิด-19 ที่ลดลง เนื่องจากประชาชนได้รับวัคซีนป้องกันโควิด-19 อย่างครอบคลุม ทำให้ภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้น⁽²⁾ สอดคล้องกับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2564 พบผู้ป่วย จำนวน 1,333 ราย เสียชีวิต 70 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 5.25 ปี 2565 จำนวน 92,070 ราย เสียชีวิต 20 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.02 จากสถานการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า แนวโน้มผู้ป่วยมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่อัตราป่วยตาย⁽³⁾ นอกจากนั้นกระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศกำหนดให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 เป็นโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวังตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการควบคุมโรคติดต่อตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565⁽⁴⁾

อย่างไรก็ตาม การป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คือการป้องกันการสัมผัสระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคกับบุคคล ส่วนมากเกิดจากการประพฤติปฏิบัติตนของบุคคลเพื่อป้องกันการเกิดโรคตามมาตรการ 2U ลดเสี่ยงแพร่ - รับเชื้อโค

วิด-19 คือ 1) Universal Prevention เป็นการป้องกัน/ระวังตนเองเมื่อต้องใกล้ชิดกับกลุ่มเสี่ยง 2) Universal Vaccination คือ การรับวัคซีนทั้งเข็มปกติและเข็มกระตุ้นในประชาชนทุกกลุ่ม⁽⁵⁾ รวมถึงการได้รับข้อมูลข่าวสารรวมทั้งการให้สุศึกษาและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักการเฝ้าระวังการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ที่ถูกต้องและที่สำคัญคือประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต้องนำไปปฏิบัติให้เป็นกิจวัตรประจำวัน การเฝ้าระวังโรคติดเชื้อเป็นกระบวนการจัดเก็บการวิเคราะห์ และการแปลผลข้อมูลทางสาธารณสุขที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในด้านการวางแผน การจัดทำมาตรการและประเมินผลมาตรการป้องกัน และควบคุมปัญหาสาธารณสุข ระบบเฝ้าระวังต้องถูกนำมาใช้ร่วมกับมาตรการในการป้องกันและควบคุมโรค ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินมาตรการด้านสาธารณสุข โดยมุ่งเน้นความปลอดภัยของประชาชน จึงมีความจำเป็นที่ต้องเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคต่อเนื่อง

ตลาดเป็นสถานที่ที่ประชาชนจากหลากหลายพื้นที่มาจับจ่ายซื้อสินค้ากัน และลักษณะของตลาด อาจไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรการได้ทุกด้าน ทั้งด้านจำนวนคน การรักษาระยะห่างระหว่างบุคคล รวมทั้งพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขอนามัยส่วนบุคคล เช่น ไม่สวมหน้ากาก รับประทานอาหารและเครื่องดื่มร่วมกัน นอกจากนี้ ความเสี่ยงจากการสัมผัสพื้นผิวสถานที่ อุปกรณ์ร่วมกัน และขณะพูดคุย ระหว่างใช้บริการสัมผัสใกล้ชิดกันจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ สำหรับตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ ตั้งอยู่ถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4103 (เลี่ยงเมือง) ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช เกิดจากการรวมตัวของชาวบ้านในพื้นที่ เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตร และเกษตรแปรรูป มีแผงร้านค้าประมาณ 300 แผง ประกอบด้วยสินค้าเกษตรชุมชน ผักสวนครัวปลอดสารพิษ ปลา

น้ำจืด ปลาทะเลและอาหารทะเลสด สิ้นค้าผลิตภัณฑ์ของชุมชน OTOP ที่แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร รวมถึงสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป โดยตลาดเปิดให้บริการทุกวัน ผู้ซื้อในตลาดโดยเฉลี่ย 500-1,000 คนต่อวัน การคมนาคมสะดวก ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ และร้านอาหารในตัวเมือง ดังนั้นเพื่อยกระดับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนและสถานประกอบการให้มีความปลอดภัยจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทั้งการสร้างความมั่นใจในการเปลี่ยนผ่านจากโรคติดต่ออันตราย เป็นเป็นโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวังตามพระราชบัญญัติ โรคติดต่อ พ.ศ. 2558 นั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ตลาดนาชุม หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์โรคโควิด-19 ตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อสร้างรูปแบบการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาผลของรูปแบบการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มขับเคลื่อนเพื่อสร้างรูปแบบการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน ได้แก่ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโพธิ์เสด็จ 1 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข รพ.สต. บ้านยวนแหล 1 คน, ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน ผู้รับผิดชอบงานสุขาภิบาลอาหารเทศบาลตำบลโพธิ์เสด็จ 1 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 10 คน ตัวแทนผู้ประกอบการค้าอาหารประเภท ตลาดนัด ร้านอาหาร จำนวน 4 คน จำนวน 20 คน

2. กลุ่มประเมินผลลัพธ์ คือ

1) ผู้ประกอบการค้าอาหารประเภทตลาดนัด ร้านอาหาร แผงลอย ร้านอาหารริมฟุตบาท ที่ประกอบกิจการอยู่ในตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมือง นคร ศรี ธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 261 คน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางเครซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)⁽⁶⁾ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % หรือมีความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้น 5 % ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 155 คน โดยมีเกณฑ์การเข้า (inclusion criteria) (1) เป็นผู้ประกอบกิจการอยู่ในตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่น้อยกว่า 6 เดือน (2) ยินดีและสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย เกณฑ์การคัดออก (exclusion criteria) (1) ผู้ประกอบกิจการ ไม่นิยมดีและสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย (2) ในระหว่างที่ศึกษาผู้ประกอบการปฏิเสธการให้ข้อมูล

2) ประชาชนผู้มาใช้บริการตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรและต้องการประมาณค่าค่าสัดส่วนของประชากร⁽⁶⁾

$$n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

Z = ค่า 2 ที่ระดับความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญ

- ถ้าระดับความเชื่อมั่น 95% หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า Z = 1.96

แทนค่า

$$n = \frac{1.96^2}{4(0.05)^2}$$

$$= 384 \text{ คน}$$

โดยมีเกณฑ์การคัดเข้า (inclusion criteria)

(1) เป็นผู้ที่มาใช้บริการตลาดนัดอย่างน้อย 2 ครั้ง (2) ยินดีและสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย (3) ไม่มีภาวะทางสุขภาพจิต (4) สามารถพูด อ่านและเขียนภาษาไทยเข้าใจ เกณฑ์การคัดออก (exclusion criteria) (1) ไม่ยินดีและสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย (2) มีการเจ็บป่วยเสียชีวิตในระหว่างการวิจัย (3) ในระหว่างที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่างปฏิเสธการให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับผู้ประกอบการ เป็นแบบประเมินตนเองสำหรับสถานประกอบการ THAI STOP COVID 2 Plus สำหรับสถานประกอบการ ประเภทตลาดนัด เป็นแบบสอบถามของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)⁽⁷⁾ จำนวน 11 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบ 3 ตัวเลือก ให้เลือกตอบเพียง 1 คำตอบ คือ ได้ดำเนินการ (1 คะแนน) ไม่ได้ดำเนินการ (0 คะแนน) และไม่มีกิจกรรมดังกล่าว (1 คะแนน) เกณฑ์การแปลผลผ่าน 11 คะแนน

สำหรับประชาชนทั่วไป

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ ประเภทผู้ป่วย 7 กลุ่มโรคที่ควรฉีดวัคซีน ประวัติการได้รับวัคซีน แหล่งข้อมูล

ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. แบบสอบถามความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 แบบครอบครัวจรรยาบรรณ เป็นแบบสอบถามของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)⁽⁷⁾ จำนวน 12 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบ 2 ตัวเลือก ให้เลือกตอบเพียง 1 คำตอบ คือ จริง (1 คะแนน) และไม่จริง (0 คะแนน) โดยใช้แบบอิงเกณฑ์ประยุกต์หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1971)⁽⁸⁾ ได้แก่ สูง (10 – 12 คะแนน) ปานกลาง (7-9 คะแนน) ต่ำ (0-6 คะแนน) ค่าความเชื่อมั่น KR-20 เท่ากับ 0.87

3. แบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อแบบครอบครัวจรรยาบรรณ เป็นแบบสอบถามของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564) จำนวน 10 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) 2 ตัวเลือก ให้เลือกตอบเพียง 1 คำตอบ คือ ใช่ (1 คะแนน) และไม่ใช่ (0 คะแนน) โดยใช้แบบอิงเกณฑ์ประยุกต์หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินแบบอิงเกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1971)⁽⁸⁾ ได้แก่ สูง (8-10 คะแนน) ปานกลาง (6-7 คะแนน) ต่ำ (0-5 คะแนน) ค่าความเชื่อมั่น KR-20 เท่ากับ 0.87 ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.80

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 และพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อแบบครอบครัวจรรยาบรรณ โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Paired t-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เปรียบเทียบสัดส่วนการดำเนินงานสถานประกอบการ THAI STOP COVID 2 Plus

จริยธรรมการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ได้รับการอนุมัติรับรอง
จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการ
จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุข
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์โรคโควิด-19 ตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ตลาดนัดนาชุม ตั้งอยู่หมู่ 3 ต.โพธิ์เสด็จ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนสายเบญจมาศ - นาพรุ มีประชาชนเดินจับจ่ายซื้อสินค้า อุปโภค บริโภคเป็นจำนวนมาก ซึ่งตลาดนัดนาชุม เปิดบริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 15.00-19.00 น. ตลาดนาชุมมีพ่อค้า แม่ค้าจำนวน 300 ร้าน จำหน่ายทั้งอาหารแห้ง อาหารสด อาหารสำเร็จรูป รวมทั้งเสื้อผ้า แต่ละวันมีประชาชนสลับหมุนเวียนจับจ่ายซื้อสินค้าภายในตลาดไม่ต่ำกว่า 1,000 คน ซึ่งอาจจะเป็นพื้นที่เสี่ยงในการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด - 19 ได้ง่าย ซึ่งสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ ตั้งแต่ตุลาคม-พฤศจิกายน 2565 พบผู้ป่วยจำนวน 59 ราย ไม่มีผู้เสียชีวิต จากการสำรวจความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาลสำหรับผู้ที่มาใช้บริการตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ จำนวน 384 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 59.37 อายุต่ำสุด 13 ปี อายุสูงสุด 72 ปี มีอายุเฉลี่ย 49.01 (S.D.=16.63) ปี สถานภาพสมรส ร้อยละ 59.63 รายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 50.78 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 36.71 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 24.47 ส่วนใหญ่ไม่ใช่ 7 กลุ่มโรค ร้อยละ 77.60 ส่วนใหญ่ได้รับวัคซีนครบ 2 เข็ม ร้อยละ 65.36 ครบ 3 เข็ม ร้อยละ 31.25 การติดตามข้อมูลการระบาดของโรคโควิด-19 จากทางเสียงตามสาย ร้อยละ 88.28 ทางโทรทัศน์ ร้อยละ 76.04 โปสเตอร์/แผ่นพับ/เอกสาร ร้อยละ 23.95 สื่อโซเชียลต่าง ๆ เช่น

เฟสบุ๊ก ยูทูป ไลน์ ร้อยละ 64.32 อสม. ร้อยละ 80.72 และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 55.20 ความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 81.10 พฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 70.83 การปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโควิด 19 ขาดการคัดกรองหรือการคัดกรองด้อยประสิทธิภาพ ทำให้มีผู้ติดเชื้อจากพื้นที่เสี่ยง ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมสวมหน้ากากอนามัยไม่ถูกต้อง (เอามาไว้ใต้จมูก คาง และใต้คอ), พฤติกรรมกินอาหารใช้ภาชนะร่วมกัน และการพูดคุย ตะโกน ไอจาม และการถ่มน้ำลาย อาจทำให้เกิดการแพร่เชื้อให้ล่องลอยอยู่ในตลาดในสภาพอับที่ระบายอากาศได้น้อยระยะเวลาในการอยู่ภายในตลาดเป็นเวลานาน ทำให้มีโอกาสรับเชื้อโควิด 19 สูง จากคนติดเชื้อ

2. รูปแบบการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จัดประชุมภาคีเครือข่ายผู้เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์สภาพปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงาน และเพื่อสร้างรูปแบบการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ โดยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วม กำหนดกลยุทธ์และจัดทำแผนปฏิบัติการการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 โดยประยุกต์ใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันตัดสินใจ และเลือกแนวทาง ในการแก้ไขปัญหา โดยมาตรการที่ดำเนินการในตลาด ได้แก่

2.1 ด้านการจัดการระบบเฝ้าระวังของตลาด ได้แก่ 1) ตั้งจุดคัดกรองตรวจวัดอุณหภูมิ 2) มีอ่างล้างมือด้วยสบู่และน้ำ นาน 20 วินาที หรือเจลแอลกอฮอล์ 3) ผู้ขายและผู้ให้บริการสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย 4) การทำความสะอาดพื้นที่ 5) เว้นระยะห่างระหว่างแผง ผู้ขายกับผู้ซื้อ

เพื่อลดความแออัดของตลาดที่สืบเนื่องมาจากการขายสินค้าประเภทอื่นมากขึ้น เพราะความแออัดเป็นการเพิ่มโอกาสของการสัมผัส และความเสี่ยงของโรคได้

2.2 ด้านผู้ประกอบการ 1) สุ่มตรวจหาเชื้อโควิด - 19) ด้วยชุดตรวจ Antigen Test Kit ไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 ของจำนวนผู้ประกอบการ พ่อค้า แม่ค้า พนักงานขนส่งสินค้า ผู้ขายของหรือช่วยขายของ ทุก 2 สัปดาห์ 2) ผู้ประกอบการ พ่อค้า แม่ค้า แสดงผลการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 เข็มกระตุ้น 3) ปฏิบัติตามมาตรการ THAI STOP COVID

2.3 ด้านผู้รับบริการ 1) การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อสื่อสารให้ความรู้ เพื่อเตือนปฏิบัติตามมาตรการ และจัดตู้รับเรื่องร้องเรียน 2) ผู้รับบริการทุกคนให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน

การติดเชื้อแบบครอบจักรวาล (Universal Prevention) มากกว่าร้อยละ 90

3. ผลของรูปแบบการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมือง นครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 การประเมินสถานประกอบการ THAI STOP COVID 2 Plus สำหรับผู้ประกอบการค้าอาหารประเภทตลาดนัด ร้านอาหาร แผงลอย ร้านอาหารริมฟุตบาท ที่ประกอบกิจการอยู่ในตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ จำนวน 155 ร้าน พบว่า ก่อนดำเนินงาน สถานประกอบการผ่านการประเมิน THAI STOP COVID 2 Plus จำนวน 21 ร้าน ร้อยละ 13.54 หลังดำเนินงาน สถานประกอบการผ่านการประเมิน THAI STOP COVID 2 Plus จำนวน 86 ร้าน ร้อยละ 55.48 ผลต่างเพิ่มขึ้น ร้อยละ 41.49 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การประเมินสถานประกอบการ THAI STOP COVID 2 Plus สำหรับผู้ประกอบการค้าอาหารประเภทตลาดนัด ร้านอาหาร แผงลอย ร้านอาหารริมฟุตบาท ก่อนและหลังดำเนินงาน (n=155)

ระยะเวลาดำเนินงาน	ผ่านเกณฑ์		ไม่ผ่านเกณฑ์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ก่อนดำเนินงาน	21	13.54	134	86.45
หลังดำเนินงาน	86	55.48	69	44.51

3.2 ความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมกาป้องกันกาติดเชื้อแบบครอบจักรวาล ก่อนดำเนินงานใช้รูปแบบการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมกาป้องกันกาติดเชื้อแบบครอบจักรวาล ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 81.10 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.45 (S.D.=1.15) หลังดำเนินงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมกาป้องกันกาติดเชื้อแบบครอบจักรวาล ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 55.72 ระดับสูงร้อยละ 32.29 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.11 (S.D.=1.96) ซึ่งความตระหนัก

รู้ต่อพฤติกรรมกาป้องกันกาติดเชื้อแบบครอบจักรวาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยหลังดำเนินงานมีค่าคะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมกาป้องกันกาติดเชื้อแบบครอบจักรวาล มากกว่าก่อนดำเนินงาน 2.13 คะแนน (95% CI = 1.45 to 1.88, P-value <.001) ดังตารางที่ 2

3.3 พฤติกรรมกาป้องกันกาติดเชื้อแบบครอบจักรวาล ก่อนดำเนินงานใช้รูปแบบการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกาป้องกันกาติดเชื้อแบบครอบจักรวาล ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 70.83 โดยมีคะแนน

เฉลี่ยเท่ากับ 8.35 (S.D.=1.62) หลังดำเนินงานพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 70.83 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.20 (S.D.=1.21) ซึ่งพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ 0.05 โดยหลังดำเนินงานมีค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาลมากกว่าก่อนดำเนินงาน 0.85 คะแนน (95% CI = 0.72 to 0.99, P-value <.001) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความตระหนักรู้ และพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล ก่อนและหลังดำเนินงาน

รายการ	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		Mean difference	95%CI	P - value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.			
ความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล	8.45	1.15	10.11	1.96	2.13	1.45 to 1.88	<0.001
พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล	8.35	1.62	9.20	1.21	0.85	0.72 to 0.99	<0.001

Significant = P-value < 0.05

สรุปและอภิปรายผล

รูปแบบการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมือง นครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่สร้างขึ้นที่พัฒนาขึ้น ได้นำมาใช้ในการควบคุมและป้องกันการระบาดของโควิด 19 โดยการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาใน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการระบบเฝ้าระวังของตลาด ด้านผู้ประกอบการและด้านผู้รับบริการ พบว่า สามารถดำเนินการได้ทันทีและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้ ซึ่งมาจากปัจจัยความเข้มแข็งของผู้นำและเจ้าหน้าที่ และจากประสบการณ์การสร้างการมีส่วนร่วมจากกลุ่มผู้ประกอบการ พ่อค้า แม่ค้า ส่งผลให้ สถานประกอบการผ่านการประเมิน THAI STOP COVID เพิ่มขึ้น ร้อยละ 41.49 สอดคล้องกับอัมพร จันทวิบูลย์ และคณะ⁽⁹⁾ รูปแบบตลาดสดที่จะลดความเสี่ยงต่อโควิด-19 โดยพัฒนาเป็น 3 ด้าน คือ (1) ด้านโครงสร้างและระบบ

สาธารณูปโภค (2) ด้านการบริหารจัดการและการกำกับดูแลกิจการตลาดสด และ (3) ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาวการณ์ที่ที่เกิดขึ้น คือ ไม่พบการระบาดของโควิด 19 ในตลาดสดที่ดำเนินการในพื้นที่สามารถเปิดบริการได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อสื่อสารให้ความรู้ เพื่อเตือนปฏิบัติตามมาตรการของตลาด โดยการให้ความรู้แก่ประชาชนผู้มารับบริการในการป้องกันไวรัสโคโรนา 2019 ให้ หมั่นล้างมืออย่างสม่ำเสมอด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ทุกครั้งสัมผัสจุดเสี่ยงสวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งเมื่อมาใช้บริการตลาดนาชุม รับประทานอาหารสุกและผ่านความร้อนทุกครั้งที่ได้รับประทาน การเว้นระยะห่างจากคนอื่นอย่างน้อย 1-2 เมตร ส่งผลประชาชนมีความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยหลังดำเนินงานมีค่าคะแนนเฉลี่ย

ความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล มากกว่าก่อนดำเนินงาน 2.13 คะแนน สอดคล้องกับเกษมสุข กันชัยภูมิ⁽¹⁰⁾ รูปแบบการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยการประชาสัมพันธ์ การณรงค์เสียงตามสาย เพื่อสร้างความตระหนักในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ทำให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้นนอกจากนี้ การสร้างการรับรู้การป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยให้ความรู้ที่ตลาดตลาดสด ตลาดนัด ร่วมกับเครือข่ายในตำบล ตามมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (Covid Free Setting) การสื่อสารความเสี่ยง ประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางเสียงตามสายในตลาด เพื่อแจ้งเตือนคนในชุมชนถึงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การติดตามข้อมูลการระบาดของโรคโควิด-19 จากทางเสียงตามสาย ร้อยละ 88.28 ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล อยู่ในระดับสูง พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยหลังดำเนินงานมีค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาลมากกว่าก่อนดำเนินงาน 0.85 คะแนน เนื่องจากประชาชนเกิดการเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้ชีวิต มาตรการป้องกันตัวเองหลายอย่างทั้งการใส่หน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้า การล้างมือบ่อย ๆ ด้วยสบู่หรือ ใช้เจลล้างมือที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ การรักษาระยะห่างจากผู้อื่น การมี

สุขอนามัยที่ดีในการดูแลสุขภาพตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมในการกักตัวเองที่บ้านตามคำแนะนำของกระทรวงสาธารณสุขนำไปสู่พฤติกรรมของประชาชนในการป้องกันโรคที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาณีกุลอมใจ, จรรยา แก้วใจบุญ ทักษิภา ชัชรรัตน์⁽¹¹⁾ พบว่า การที่บุคคลได้รับข้อมูลข่าวสารจากศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินที่ได้ให้ข้อมูลทุกวันและมีการเน้นย้ำให้เห็นถึงความรุนแรงของโรคที่มีต่อสุขภาพและอาจทำให้เกิดแก่ชีวิตได้ มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อของประชาชนที่ถูกต้องได้

ข้อเสนอแนะ

1. สามารถนำรูปแบบการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ตลาดนาชุม ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการขยายผลการพัฒนาให้ครอบคลุมกิจการตลาดสดที่มีอยู่ในพื้นที่ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช หรือพื้นที่มีบริบทใกล้เคียง
2. เสนอให้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะ โดยจัดให้มีและกำกับดูแลการดำเนินกิจการตลาดให้แก่ประชาชนได้อย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐานให้เกิดความครอบคลุม และเกิดผลในการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19
3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล ในกรณีการปรับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคประจำถิ่น

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Coronavirus disease (COVID-19). (2021): <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19>
2. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2565). แนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุขเพื่อการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19).

4. ประกาศ กระทรวงสาธารณสุข เรื่อง เรื่องชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2565. (2565, 20 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 139
3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2565). รายงานสถานการณ์ COVID-19 จังหวัด นครศรีธรรมราช. <http://61.19.202.217/covid19nst/>
5. ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19). (2564). 10 หลักปฏิบัติ อยู่กับโควิด - 19 ป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/955421>.
6. ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
7. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564) <https://stopcovid.anamai.moph.go.th/webapp/tsctype2.php?group=11>
8. Bloom, B.S., Hastings, T. J., Madaus, G. F. (1971). Hand Book on Formative and Summative. Evaluation of Student Learning. New York: McGraw – Hill Book Compaany .
9. อัมพร จันทวิบูลย์, ชัยเลิศ กิ่งแก้วเจริญชัย, ประภัศร ผลวงษ์, ศิริวรรณ ลิ้มปริงซี่ และนันทิยาณี แก้วเรือง. (2564). การพัฒนารูปแบบ ตลาดสด (ประเภท 1) บนฐานวิถีชีวิตใหม่. วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. 44(3); 90-102
10. เกษมสุข กันชัยภูมิ. (2565). รูปแบบการจัดการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ด้วยกลไกการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. วารสารสุขภาพและสิ่งแวดล้อมศึกษา. 7(3); 66-75.
11. ธาณี กล่อมใจ จรรยา แก้วใจบุญ และทักษิภา ชัชรรัตน์. (2563). ความรู้และพฤติกรรมของประชาชนเรื่องการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2019. วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและการศึกษา, 21(2), 29-39.